

Uvodnik

Pred vami je nov izvod revije Monitor ISH, ki zaključuje njeno petindvajseto leto izhajanja. V tem času je revija prestala mnoge spremembe, še bolj pa sta se v tem pretežno pomilenjskem obdobju spremenila družba in svet. Kljub temu da humanistika kot refleksija najvztrajnejših človeških vprašanj temelji na jasno določenih izvorih in se k njim vedno znova vrača, je tudi sama doživela izjemne pretese – in ravno te poskuša artikulirati in premisliti pričujoča številka.

Uvodni članek je prispeval *Klaus-Gerd Giesen*, ugledni nemški profesor politične filozofije, ki ob prihajajoči tristoti obletnici Kantovega rojstva predstavlja razmišljanja o nekaterih spregledanih vidikih njegove misli. Immanuel Kant sodi med najpomembnejše mislece sodobnosti tudi zato, ker je med prvimi naslovil danes tako zelo pereče vprašanje odnosa do tujcev in gostoljubja, ki ga je postuliral kot osnovno človekovo etično dolžnost. Brez dvoma pa je tudi njegova filozofija kozmopolitstva v veliki meri zavezana kontekstu, iz katerega izhaja. Giesenov članek tako zavzame kritično stališče in v Kantovi misli prepozna nekaj točk, ki kljub njenemu hvalevrednemu protikolonialističnemu značaju potrebujejo določeno korekcijo. Drugi članek je prispeval predavatelj politične filozofije na AMEU-ISH *Gašper Pirc*, ki odpira ključna sodobna vprašanja skupnostnih vidikov eksistence z ozirom na vseprisotno digitalizacijo najrazličnejših dimenzij življenja. Članek prepričljivo demonstrira, da prihod novih tehnologij prinaša tudi novost v temeljno strukturo človeške družbenosti, nove tehnologije prinašajo tudi nove načine biti skupaj, s tem pa tudi hermenevitični izziv, kako razumeti nove družbene kontekste. Tretji članek je delo ugledne slovenske antropologinje *Mojce Ramšak*, ki prina-

ša poglobljeno študijo o raznolikih načinih obravnave posmrtnih človeških ostankov. Ta tematika zadeva zelo različne znanstvene discipline, saj je na nek način v samem osrčju človeške kulture kot take, to lahko namreč v bistvenem določimo ravno kot odnos do pokojnih. Ravnanje s posmrtnimi ostanki predstavlja nekakšno merilo duhovnega stanja civilizacije. Avtorica v tem kontekstu predstavlja načine obravnavanja in hranjenja posmrtnih človeških ostankov v slovenskih muzejih in na drugih spominskih mestih, ob tem pa odpira premnoga pomembna etična in pravna vprašanja. Tudi četrti članek temelji na arheoloških znanstvenih pristopih, v njem se je *Anja Hellmuth Kramberger* posvetila vprašanju žensk v prazgodovini. Analiza zelo različnih najdb upodobitev žensk v obdobju od kamene do železne dobe nam daje možnost, da razmislimo o samem konceptu ženskosti, pri tem pa se seveda odpira tudi vprašanje, koliko se je v tem pogledu skozi vsa ta tisočletja spremenilo. O prazgodovinskem obdobju nam pričajo zelo omejene specifične najdbe, iz njih je presenetljivo dobro razvidno, kako so upodabljali in dojemali ženske takrat, za sodobnost pa ostaja odprto vprašanje posamičnih eksistenc, torej, kako izboljšati spoštovanje do žensk in živih bitij na splošno. Naslednji članek je prispevala *Maja Bjelica*, v njem izpostavlja tišino kot tradicionalno zanemarjen modus komunikacije in filozofskega nanašanja na drugost. Tišina je pravzaprav dvojno zanemarjena, v prvi vrsti je zanemarjen že sam čut sluha v primerjavi z vidom, vsa znanstvena filozofska misel namreč temelji na primarnosti vida, pomislimo samo na vse metafore uvida, svetlobe, razsvetljenja itd. Še naknadno pa je tišina zanemarjena kot odsotnost, kot manko zvoka in praznina. Toda kot prepričljivo argumentira avtorica se ravno v tem elementu skrivajo izjemni potenciali za ponoven premislek celotne zahodne miselne konstrukcije, s tem pa možnost za pristnejši odnos do bivanja in bivajočega. Šesti članek prinaša razmislek o sodobni govorici, ki je še zlasti med mla-

dimi v veliki meri pogojena z internetom. Študija, ki sta jo pripravila strokovnjaka s Tetovske Univerze *Enes Ismeti* in *Arta Toçi*, na primeru Kosova obravnava problematiko rabe tujk na socialnih omrežjih. Seveda pa še zdaleč ne gre zgolj za socialna omrežja, predvsem angleške sposojenke so povsem zavladale celotni spletni govorici. Sposojanje tujih izrazov po eni strani seveda bogati jezik in njegove komunikacijske potenciale, po drugi strani pa predvsem nekritična raba in nedodelan vnos omejujeta in kvarita človekove izrazne možnosti. Bogat sklop člankov zaključuje prispevek *Anje Knez* o moči človeškega uma, v katerem nam avtorica predstavi fascinantno razmerje med dušo in telesom, ki je zaposlovalo psihologe od samih začetkov te znanosti. Članek izpostavi nekatere mejne elemente psihosomatskih izrazov, še zlasti se posveča konceptu placebo, lažnega stimulansa, ki proizvede pristen telesni odziv. Ta in drugi podobni primeri nas napeljujejo, da ponovno premislimo tradicionalne formulacije razmerja med dušo in telesom, v končni fazi pa odpira še bolj temeljna vprašanja, ki zadevajo resničnost resničnosti same. Revijo zaključuje recenzija, v kateri se *Mojca Ramšak* posveča znanstvenemu knjižnemu delu dr. Gašperja Pirca, naslovljenem *Kritična hermenevtika: Pravno pripoznanje in politična oblast*. Ta knjiga prinaša pomembno analizo nekaterih najpomembnejših filozofskih pristopov k pravni in politični misli, z aplikacijo sodobne kritične hermenevtične filozofije na ključna polja pravnopolitičnih diskurzivnih praks pa ponuja izredno dragoceno filozofsko intervencijo, ki se v končni fazi vseskozi zavzema za dialog in družbeno pravičnost.

Na tem mestu je več kot potrebna zahvala vsem sedanjim in preteklim podpornikom in sodelavcem revije, še zlasti tistim anonimnim (predvsem recenzentom), ki zagotavljajo, da revija napreduje in karseda uspešno odgovarja na izzive časa.

Luka Trebežnik